

uomen yyttäjäyhdistys ry



MAA- JA METSÄTALOUSHMINISTERIÖLLE

13.1.2022

ASIA: Lausunto luonnoksesta laiksi eläinten hyvinvoinnista ja laeiksi eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta

LAUSUNNONANTAJA: Suomen Syyttäjähdistys ry

LAUSUNTO:

Yleisesti ottaen Syyttäjähdistys pitää hyvänä sitä, että eläinten kohtelua, hoitoa ja pitopaikkaa koskevat säännökset ovat lakiesityksessä voimassa olevaa eläinsuojelulakia täsmällisemmät. Rikosoikeudellisesta näkökulmasta on tärkeää, että sääntely on täsmällistä, eikä varaa tulkinnanvaraisuudelle ole.

Lakiesityksen kantavana käsitteenä toimii "eläinten hyvinvointi". Kiinnitämme huomiota siihen, että tätä käsitettä ei ole erikseen lakiesityksessä määriteltä. Eläimen hyvinvointiin viitataan lakiesityksen perusteluissa lain tarkoituksen osalta (sivut 75-76), mutta käsite jää tästä huolimatta tulkinnanvaraiseksi.

Kun otetaan huomioon, että kyse on kantavasta käsitteestä, mitä tullaan soveltamaan eläinsuojelurikosasioiden yhteydessä, tulisi käsite määritellä täsmällisemmin. Rikosoikeudellisen laillisuusperiaatteen näkökulmasta tulkinnanvaraisia käsitteitä tulisi lainsäädännössä välttää.

11 luku 91 §: ilmoitusvelvollisuus poliisille

Esityksen 91 §:ssä ehdotetaan ilmoitusvelvollisuuden ulkopuolelle rajattaviksi kokonaisuutena arvioiden vähäiset rikkomukset, jos kyse ei ole viranomaisten määräysten tai kieltojen toistuvasta rikkomisesta. Syyttäjähdistys pitää ehdotusta kannatettavana. Vähäisten rikkomusten ilmoittamatta jättäminen vähentää viranomaistyötä ja mahdollistaa näistä vapautuvien resurssien tehokkaan hyödyntämisen muihin viranomaistehtäviin.

Esityksen 91 §:n mukaan ilmoitus olisi kuitenkin tehtävä aina rikkomuksesta, joka vaarantaa eläimen hyvinvoinnin. Tämä virke ei sisältynyt hallituksen esitykseen HE 154/2018 vp. Viranomaisresurssit ovat hyvin rajalliset, minkä johdosta on äärimmäisen tärkeää, että viranomaisten resurssit kohdennetaan tehokkaasti. Esitetyn pykälän viimeinen virke saattaa vesittää tämän mahdollisuuden kokonaan. Lakiesityksen kantavana käsitteenä toimii eläimen hyvinvointi. Näin ollen esityksen 91 §:n viimeistä virkettä tulkittaessa lähes kaikki lain säännösten vastainen toiminta voi vaarantaa eläimen hyvinvoinnin, vaikka kyse olisi vain vähäisestä ja yksittäisestä rikkomuksesta.

Syyttäjähdistys katsoo, että valvontaviranomaisten harkintavaltaa ilmoitusvelvollisuuden osalta ei ole perusteltua rajoittaa. Harkintavallan rajoittamisen sijaan valvontaviranomaisille tulee antaa ohjeistusta ja koulutusta, minkä avulla voidaan huolehtia siitä, että laissa säädetty ilmoituskynnys on samanlainen eri puolilla maata.

14 luku Rangaistussäännökset

Esityksen 109 §:ssä ehdotetaan säädettäväksi eläinsuojelurikkomuksesta. Pykälä on varsin pitkä ja yksityiskohtainen. Nykyiseen säännökseen verrattuna esitetty pykälä sisältää täsmällisemmät viittaukset niihin säännöksiin, joiden vastaiset teot olisivat rangaistavia, mitä on pidettävä lain soveltamisen näkökulmasta kannatettavana uudistuksena.

Esityksessä on ehdotettu ratkaisua, jossa 109 §:n 1 ja 2 momenteissa olisi syyksiluettavuuden aste erilainen. 1 momentti edellyttäisi tekijältään tahallisuutta tai huolimattomuutta ja 2 momentti tahallisuutta tai törkeää huolimattomuutta. Esityksessä syyksiluettavuuden alinta astetta eli huolimattomuutta on katsottu pidettävän perusteltuna eläinsuojelurikkomuksen yhteydessä sellaisissa teoissa, joissa teolla tai laiminlyönnillä voidaan suoraan vaarantaa eläimen hyvinvointi (sivu 182). Esityksessä on katsottu, että koska lakiesityksellä lisättäisiin valvontaviranomaisten hallinnollisia keinoja puuttua säännösten vastaiseen menettelyyn, eivätkä 2 momentin teot tai laiminlyönnit vaikuta suoraan eläinten hyvinvointiin, voitaisiin syyksiluettavuuden aste 2 momentin teoissa nostaa törkeään huolimattomuuteen (sivu 182).

Esitetyn kaltainen ratkaisu tulisi väistämättä aiheuttamaan haastavia rajanvetopohdintoja ja näyttöongelmia rikosprosessissa. Vaikkakin lakiesityksessä lisättäisiin valvontaviranomaisten hallinnollisia keinoja puuttua säännösten vastaiseen menettelyyn, tulee asiassa ottaa huomioon myös valvontaviranomaiselle esityksen 91 §:n nojalla annettu mahdollisuus jättää vähäisistä rikkomuksista

ilmoitus poliisille tekemättä. Esitetty 11 luvun 91 §:n uudistus tulee karsimaan rikosprosessissa käsiteltäviä rikkomuksia. Lisäksi syyttäjän tulee syyteharkinnassa ottaa huomioon oikeudenkäynnistä rikosasioissa annetun lain 1 luvun 7 §:ssä ja 8 §:ssä säädetyt edellytykset syyttämättäjättämispäätökselle, kuten esimerkiksi vähäisyys. Näin ollen vähäisenä pidettävät eläinsuojelurikkomukset tulevat suurella todennäköisyydellä jäämään joko ilmoittamatta poliisille tai syyttämättä syyttäjän toimesta. Esitetyn 109 §:n 2 momentin mukaista syyksiluettavuuden asteen nostamista törkeään huolimattomuuteen on pidettävä tarpeettomana.

Esityksen 109 §:n 3 momentissa ehdotetaan, että eläinsuojelurikkomuksesta tuomitaan se, joka tahallaan rikkoo 14 §:n 1 momentissa säädettyä kieltoa olla sukupuoliyhteydessä eläimen kanssa. Teosta voitaisiin rikoslain 17 luvun 23 §:ään esitetyn muutoksen perusteella määrätä myös eläintenpitokielto, mikäli henkilö on kiellosta huolimatta toistuvasti sukupuoliyhteydessä eläimen kanssa. Esitetty kielto ja sen rikkomisesta seuraava rangaistus koskisivat sellaista sukupuoliyhteyttä eläimen kanssa, josta ei aiheudu eläimelle tarpeetonta kipua tai kärsimystä. Sukupuoliyhteys eläimen kanssa olisi sellaisenaan rangaistavaa. Teon rangaistavuuden olennainen peruste olisi esityksen mukaan eläimen kunnioittaminen (sivu 190). Säädetäessä uusia rangaistussäännöksiä on kiinnitettävä erityistä huomiota säännösten riittäviin perusteluihin. Myös rangaistavuutta vastaan puhuvat seikat tulee ottaa huomioon. Esitystä on tältä osin vielä selvitettävä tarkemmin ja perusteltava laajemmin.

Jukka Haavisto

Puheenjohtaja

Kreetta Mäki-Kahra

Hallituksen jäsen